

IKEA Sverige - Förslag för en mer hållbar textilanvändning

Sammanfattning

IKEA vill bidra till en hållbar konsumtion genom att öka mängden textil som både återanvänds och återvinns. När det gäller textil har vi som mål att fasa ut jungfruliga fossila baserade material och ersätta dem med förnybara och återvunna lösningar.

Vi som företag har ett stort ansvar att designa för hållbarhet. För kortlivade produkter, som förpackningar, innebär det ofta design för återvinning. För långlivade produkter som möbler är design för hållbarhet, uppgradering eller återanvändning ofta ett bättre alternativ.

Vi ser samtidigt att ett starkt politiskt ramverk både i Sverige och i EU stöttar och skapar förutsättningarna för ett ekonomiskt, hållbart, och cirkulärt kretsloppssamhälle.

IKEA föreslår därför följande för en mer hållbar textilanvändning:

- Modernisera definitionen av hushållsavfall för att avspeglar att avfall är en resurs.
- Säkerställ att företag själva får möjlighet att äga återanvändningen och återvinningen av egna produkter, material och resurser, och minimera därmed risken att värden förs ut ur ekonomin, mängden avfall i samhället och läckage av resurser.
- Inför politiska styrmedel som aktivt stöttar de övre stegen i avfallshierarkin för att öka återanvändning och mängden sekundära material.
- Tillsätt en utredning som analyserar vilken återvinningsmodell som ger bäst flöden av andrahandsråvara.
- Tillsammans med branschen och Sveriges kommuner genomföra en informationskampanj till konsumenterna om vikten av både återanvändning och återvinning av textil.
- Arbeta för en tydlig obligatorisk innehållsförteckning och tydligare transparens på ämnen från underleverantörer, på EU-nivå under REACH-lagstiftningen.

Avfallslagstiftning som avspeglar att avfall är en resurs

På IKEA ser vi avfall som en resurs. Mycket av det som idag klassas som avfall är potentiella resurser och råvaror som kan gå in i produktionen av nya varor. En viktig del i övergången till en cirkulär ekonomi är att se avfall som en resurs och att sluta våra egna kretslopp. Detta perspektiv måste vara vägledande i varje diskussion om den cirkulära ekonomin. Men vi ser tyvärr att det i samhället finns ett ålderdomligt sätt att se på råvara och avfall.

Varken svensk eller europeisk avfallslagstiftning reflekterar eller uppmuntrar i dagsläget ett sådant synsätt i tillräcklig utsträckning. Detta gäller generellt, där textilråvara är ett tydligt exempel. Definitionen av hushållsavfall behöver moderniseras för att avspegla att avfall idag är en resurs.

Insamling av textil för återanvändning och återvinning

Vi ser att regelverket inte är tydligt kring insamling av textil; vilken form av textil får samlas in av vem. Vi skiljer på textilinsamling för återanvändning och återvinning. Båda delarna är viktiga beståndsdelar för en hållbar textilanvändning och först när regelverket är tydligt skapas en marknad för nya aktörer med en fungerande insamling. Idag är marknaden allt för osäker både när det gäller regelverk och därmed vilka insamlingsvolymerna man kan räkna med att få avkastning för, vilket leder till att företag inte vågar investera i marknaden. Genom hela värdekedjan är det viktigt med förutsägbarhet om volymer för att insamlingsystem och sorteringsanläggningar ska kunna byggas.

Vi tror att det skulle vara positivt om kommunen får en ökad skyldighet att underlätta insamling och sortering av både återanvändbara och återvinningsbara produkter generellt, där textil är en del.

Vi är beroende av att det är seriösa insamlingsföretag som får tillgång till material som kan sorteras för återanvändning och återvinning, detta kan vara kommunalt drivna företag eller privat. Vi ser dock stora utmaningar med kommunala monopol genom att:

- Kvaliteten på textilen i det som samlas in är idag lägre än för ett antal år sedan. Detta medför att andelen som kan sorteras ut för second hand-försäljning minskar, vilket idag står för upp mot 80 procent av värdet i det insamlade materialet. Det medför att systemet måste stötts av värdet i det materialet som går till återvinning. Kommunala monopol och upphandlingar ger inte alltid dessa förutsättningar och kräver ibland att en och samma aktör tar hand om alla avfallsfraktioner vilket utesluter ett insamlingsföretag specialiserat på just textil, vilket vi tror hade varit värdefullt för att bevara värdet i den textila råvaran.

- Det är av stor vikt, för en fungerande cirkulär ekonomi, att insamlandet av produkter, material och resurser för både återanvändning och återvinning inte monopoliseras. Vi behöver ett regelverk som möjliggör för företagen själva att sluta sina kretslopp och ansvara för sina produkter för reparation, re-make, återförsäljning eller återvinning oberoende av om konsumenten klassar produkten som slutanvänd eller inte.

Idag finns det en bra andrahandsmarknad som samlar in textil för återanvändning genom många seriösa aktörer som arbetar med insamling och försäljning av andrahandsprodukter, något som vi på IKEA stöttar till fullo. Vid alla förändringar som görs i lagstiftningen är det av stor vikt att ta hänsyn till andrahandsmarknaden och säkra att den fortsatt har samma eller förbättrade möjligheter att verka framgångsrikt. En fungerande andrahandsmarknad för produkter är avgörande för en fungerande cirkulär ekonomi.

Utvecklandet av en infrastruktur för textilråvara i Sverige

Vi ser idag att förbränning av sekundära material till energiåtervinning i flera fall är mer ekonomiskt lönsamt än materialåtervinning och efterfrågar styrmedel som aktivt stöttar de övre stegen i avfallshierarkin.

Det har hänt mycket inom forskning och utveckling av teknik både för att sortera och för att återvinna fiber ur olika typer av textil de senaste åren, men för att få igång en industri kring detta behövs ökade flöden och mer insamling. Vi behöver ett politiskt ramverk för avfall som möjliggör och bidrar till att skapa en livskraftig marknad för sekundära material. Det är helt nödvändigt för att den cirkulära ekonomin ska få fart. Sverige har möjlighet att bli ett föregångsland, när det gäller innovationsutveckling inom hållbara och återvunna textilier, men för det krävs en fungerande lokal infrastruktur för återvinning av textil med möjlighet för olika seriösa insamlare som kompletterar varandra.

Den utredning som Naturvårdsverket gjorde 2016, *Förslag om hantering av textilier*, tittar på flera aspekter av textilhanteringen, men tyvärr har det inte gjorts några analyser över vilken modell som ger bäst flöden av andrahandsråvara. Det gör att vi idag saknar kunskap om den viktigaste parametern för att skapa en cirkuläritet och hållbar textilhantering; en fungerande infrastruktur för textilråvara. Kunskap om vilket system som bidrar till ökad mängd återvinning/återanvändning är avgörande inför framtiden.

Utifrån tidigare erfarenheter från återvinningsindustrin och råvaruhanteringen tror vi det är avgörande att bygga upp ett system där producenterna har en möjlighet att påverka och får tillgång till det sekundära materialet. Men hur det systemet ska se ut är något som måste undersökas vidare.

Vi ser därför att det är viktigt att skyndsamt tillsätta en utredning som analyserar vilken återvinningsmodell som ger bäst flöden av andrahandsråvara.

Underlätta för konsumenten att hantera textil på ett mer hållbart sätt

En grundinställning för oss är att det ska vara lätt att göra rätt för konsumenten. Först då kan vi gemensamt förlänga livet på produkter och förebygga avfall. Det ska vara lätt för kunden att både återanvända och återvinna, vilket innebär att konsumenten inte själv ska behöva avgöra vad som är bäst lämpat för återanvändning respektive återvinning.

Våra analyser på den textil vi samlat in visar att det främst är textil för återanvändning som lämnas. Vår slutsats av det är att konsumenterna i Sverige har en mycket låg kännedom om att även textilier som är uttjänta bör sorteras ut och lämnas in.

Vi föreslår därför att Regeringen tar initiativ och ger i uppdrag till Naturvårdsverket att tillsammans med branschen och Sveriges kommuner genomföra en informationskampanj till konsumenterna om vikten av både återanvändning och återvinning av textil.

Kemikalier

En av de utmaningar som finns med en ökad sekundär materialanvändning inom textilier är kemikalier. IKEA har länge åtagit sig att begränsa användningen av skadliga kemiska ämnen, och vi kompromissar inte med den kemiska säkerheten i våra produkter. Vi ser ett behov av att säkerställa ett starkt samband mellan kemikalie-lagstiftningen och ambitioner om att öka användningen av återvunnet material. Vi anser att det är av stor vikt att säkra att farliga ämnen inte återvinns i den cirkulära ekonomin. Vi tror det hade varit gynnsamt med mer gemensamma standarder för vilka kemikalier textilier får eller inte får innehålla, för på så sätt underlätta återvinning i ett senare stadiet.

Värdekedjan inom textil är lång och komplex. Ofta är det underleverantörer i många led och det kan vara utmanande att få tillgång till det exakta kemiska innehållet. Från ett detaljhandelsföretags perspektiv ser vi att informationsflödet längs producentkedjan fortfarande kan förbättras. Nyckeln till säkra och mer miljövänliga produkter är tillgängligheten av relevant och nödvändig information hela vägen ner i kedjan. Vi föreslår att en lagstiftning om en tydlig obligatorisk innehållsförteckning och tydligare transparens på ämnen från underleverantörer. Detta bör göras gemensamt på EU-nivå under REACH-lagstiftningen. Det skulle leda till att företag får bättre information och kontroll över de kemiska innehållet i sina produkter.

Vi vet också att det även kommer in stora mängder textilier till Sverige på andra sätt via till exempel privatimport och e-handel från Asien som inte är reglerat i EU-lagstiftningen och där det saknas uppföljning.

Innan dessa utmaningar är lösta kommer det att finnas risker med kemikalier i återvunnen textilråvara. Därför ser vi det som särskilt viktigt att vi som företag äger återvinningen och återanvändningen av våra egna produkter. Det materialet är vi säkra på kemikalieinnehållet i och det kan återvinnas direkt som nya produkter. Annars riskerar värden föras ut ur ekonomin, mängden avfall öka i samhället och vi får ett större läckage av resurser än nödvändigt.

Sara Paulsson

Ansvarig samhällsrelationer, IKEA Retail Sverige

Sara.paulsson@ikea.com

072-886 52 93